

Valkeakoski Sääksmäen kirkon viereisen hautausmaan urnahauta-alueen koekuopitus 2008

Hannu Poutiainen
Tapani Rostedt

Kustantaja: Valkeakosken kaupunki

Sisältö:

Perustiedot	2
Koekuopitus	3
Kuvat	5
Kartat	8

Kansikuva: Suunniteltu urnahauta-alue. Kuvattu lounaaseen. Taustalla Sääksmäen kirkko.

Perustiedot

Alue: Sääksmäen kirkon hautausmaa-alue - erityisesti suunnitellun urnahautausalueen paikka.

Tarkoitus: Tarkistaa onko suunnitellun urnahautausalueen kohdalla muinaisjäännöstä.

Työaika: Kenttätöaika: (14.10.–) 15.10.2008

Kustantaja: Valkeakosken kaupunki.

Tekijät: Mikroliitti Oy, Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt. Valmistelu ja raportti Timo Jussila.

Tulokset: Aluetta tutkittiin silmänvaraisesti ja ainoa muokkaamaton ja ehjähköltä vaikuttava kohta alueella oli juuri suunnitellun urnahauta-alueen kohdalla. Paikalle avattiin kaksi pientä koelaa jotka kaivettiin n. 1,5 m syvyyteen. Toisessa kuopassa havaittiin täytemaakerroksen alla sekoittunut tumma kerros jossa lasia, tiiltä, palanutta savea ja yksi murunen karkeatekoista keramiikkaa. Sekoittunut kerros saattaa olla ns. kulttuurikerros jossa kylläkin sekaisin monen aikaista – suhteellisen nuor-takin tavaraa. Kyseessä voi olla myös vanha peltokerros jossa tällä kohden hie-man enemmän tunkiotavaraa.

Vihreät neliöt rautakautisia muinaisjäännöksiä (kuppikiviä, kalmistoja). Tutkimusalue ympyröity.

Koekuopitus

Sääksmäen seurakunta suunnittelee uurnahauta-alueen rakentamista Sääksmäen kirkon koillispuoliselle alueella, hautausmaa-alueen kaakkoisreunalle. Pirkanmaan maakuntamuseo oli antanut lausunnon, jonka mukaan uurnahauta-alueen kohdalla on suoritettava arkeologinen tarkastus siltä varalta, että kohdalla saattaisi olla rautakautinen muinaisjäännös. Lähialueella tunnetaan useita rautakautisia muinaisjäännöksiä, mm. kuppikiviä ja kalmistoja. Lähin tunnettu kalmisto (Rapola-Voipaala) sijaitsee kirkosta n. 200 m länteen ja uurnahauta-alueesta n. 370 m lounaaseen ja toinen (Sassinmäki) uurnahauta-alueesta n. 170 m pohjoiseen. Hautausmaa-alue on hiekkamaalla, Rapolanharjun-Kelhinvuoren harjun eteläpuolella. Kirkon välittömässä läheisyydessä ei tiedetä olleen vanhaa kylätonttia tai asutusta. Lähimmät keksiaikaiset kylät ja talot ovat Voipaala n. 500 m luoteessa ja vanha Pappila n. 400 m etelään.

Pappilan Maakirjakartta v. 1641. Uurnahauta-alue merkitty päälle karkeasti neliöllä.

Alla: ote Kuninkaankartasta 1700-l lopulta.

Hautausmaa-aluetta ja sen ympäristöä tarkasteltiin silmänvaraisesti. Alueen koillislaita, Sääksmäentien varressa on vielä rakentamatta mutta alueella on ollut urheilukenttä ja siltä osin alue on täysin myllätty ja sekoitettu. Muualla Kirkon pohjois-koillispuolella maaperä on muokattua hautausmaata tai sellaiseksi aiottua varsin muokattua ja arkeologin kannalta ”käytettyä” maata. Nykyinen uurnahauta-alueen paikka onkin oikeastaan ainoa vielä ehjältä vaikuttava (pienialainen) maastonkohta hautausmaa-alueella. Nyt suunnitteilla olevan Uurnahauta-alueen sijainti ei ole sama mistä maakuntamuseo antoi v. 2004 lausunnon. Paikan sijainnin muutos ei kuitenkaan lausunnon hengen ja tarkoituksen kannalta muuta arkeologisen tutkimuksen tarvetta, vaan päinvastoin lisää sitä juuri alueen suhteellisen ”ehjyyden” takia.

Alueelle tehtiin kaksi koekuoppaa. 1) x 6787 916,50 y 2503 900,00. 2) x 6787 925,50 y 2503 913,50 (kkj-koordinaatit n. +-1,5 m tarkkuudella). Havainnot alla olevassa taulukossa:

Nro	syvyys ja koko cm	Maakerros	Paks. cm	Löydöt	Kpl	Löytösyv cm
1	139, 80x80	Sekoittunut täyttökerros	62			
		Sekoittunut hiekka (humusta pieninä läikkinä ja pilkkuina)	67	Posliinia	1	95-100
				Pullolasia	1	100
		Puhdas hiekka	10			
2	146, 80x80	Sekoittunut täyttökerros (ylempi, alla löydötön hiekka)	36	Kirkas pullolasi sala- ojaputkea	23	10-50
		Sekoittunut täyttökerros (alempi, harmaanruskea hiekka)	35			
		"Kulttuurikerros" / tumma sekoittunut hiekka	65-70	Vihreää puhallettua pullolasia	1	70-130
				Vaaleanvihreää ikkunalasia	3	
				Kirkasta käsin tehtyä pullolasia	1	
				Tiiltä	10	
				Palanutta savea	30	
				Lasitettua punasavikeramiikkaa	1	
				Karkeatekoista keramiikkaa muru	1	
				Pii-iskos	1	
		Puhdas hiekka	10			

Kuopassa **yksi** oli pinnassa n. 60 cm paksu täytemaakerros ja sen alla n. 70 cm paksu sekoittunut kerros – mahdollisesti myös osin täytemaata ja ainakin osa tästä kerroksesta vaikuttaa mahdollisesti vanhalta peltokerrokselta joka pohjalta 1800-1900 luvun (oletus! pienistä paloista) lasin- ja posliininpala.

Kuopassa **kaksi** pinnassa selvää täytemaahiekkaa, sekoittunut kerros jossa n. 40 cm syvyyteen jossa resenttiä lasia ja salaojaputken paloja. Sen alla löydötön sekoittuneen maan kerros (täytemaata?). 70 cm syvyydeltä alkoi tummavärinen sekoittunut kerros joka voisi olla ns. kulttuuri-kerros tai osin vanhaa peltoa. Kerroksessa runsaasti palanutta savea ja 1800-luvun tai 1900-

luvun alun lasia ja palanen punasavikeramiikkaa, sekä pieni murunen karkeatekoisempaa keramiikkaa.

Johtopäätös:

Urnahauta-alueella on pinnassa n. 60-70 cm paksu sekoittunut maakerros joka lienee täytemaata. Sen alla toisessa kuopassa ohuempi sekoittunut kerros joka vaikutti peltokerrokselta ja sen alla n. 120-130 cm syvyydellä puhdas hiekkamaa. Toisessa kuopassa myös pinnassa täytemaakerros mutta sen alla paksu tummasävyinen kerros jossa palanutta savea lasia ym. Kerroksen genetiikka on epäselvä. Kyseessä voi olla ns. kulttuurikerros joka viittaisi paikalla tai lähellä olleeseen rakennukseen ja joka löytöjen perusteella ajoittuisi 1800-luvulle. Hieman vanhempi tai yhtäläillä nuorempi ajoitus on mahdollinen. Kerros saattaa olla osin tai kokonaan peltokerrosta johon tälle kohtaa sattui runsaammin "tunkiotavaraa". Karkeatekoisen keramiikan muru ja palanut savi voi viitata myös keski-aikaan tai rautakauteen mutta kyseessä saattaa silloinkin olla peltoon levitetty/levinnyt tavara tai jätteet.

Paikka on suppea-alainen ja sen päällä paksu täytemaa. Alla oleva kerros on myös hyvin sekoittunut ja joukossa nuorta tavaraa eikä sen muinaisjäännösluonne ole varma. Tutkimusarvo samoin hyvin epäselvä – ilmeisesti sekoittuneisuuden takia suht. vähäinen. On harkittava onko tarpeellista paikalla suorittaa laajempi kaivaus jos rakennettava urnahauta-alueen rakenteet tulevat ulottumaan 70 cm syvyyteen tai jos sen rakenteet tulevat peittämään tavalla tai toisella "peruuttamattomasti" alla olevan mahdollisen kulttuurikerroksen.

Kyseessä oleva paikka on muinaismuistolain tulkinnan kannalta ns. rajatapaus jonka status ja jatkotutkimustarve jää Museoviranomaisten harkintaan. Tutkimuksen tekijöiden mielestä paikka ei antaisi aihetta tässä vaiheessa enempään tutkimiseen.

18.1.2009

Timo Jussila

Kuvat

koekuoppa 1

Tapani Rostedt kaivaa koekuoppaa 1

Koekuoppa 1

Koekuoppa 2

Koekuoppa 2

Kartat

Koekuoppien paikat punaiset neliöt.

Hautausmaa-alueen suunnitelmakartta. Uurnahauta-alue merkitty punaisella.